

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1893.

Första Kammaren.

N:o 29.

Onsdagen den 19 april, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 11 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 30, i anledning af väckt motion om ändrad lagstiftning rörande oäkta barns arfsrätt.

Om ändrade bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt.

Herr Claëson: Då år 1866 vidtogs den vigtiga lagreformen, att oäkta barn tillerkändes arfsrätt efter sin moder, gjordes också inskränkningar i denna arfsrätt i två från hvarandra alldeles skilda afseenden. För det första stadgades såsom vilkor för arfsrätten, att moder skulle hafva, så att säga, officiellt låtit gifva samhället tillkänna, att hon erkände barnet såsom sitt, så att arfsrätten icke finge grundas på några mer eller mindre chikanösa processer. För det andra skedde en inskränkning i omfånget af arfsrätten i ett visst fall, så att det oäkta barnet visserligen fick full arfsrätt framför moderns andra arfvingar, om icke modern lemnat äkta bröstarfvingar efter sig, men att i senare fallet för dessas räkning undantogs hvad som benämndes bröstarfvingars laglott.

Hvad den första inskränkningen angår, har icke någon af lagutskottets ledamöter från denna kammare biträdt framställningen om inskränkningens borttagande, och jag förmodar, att någon benägenhet för bifall dertill icke finnes här i kammaren, hvadan jag icke tillåter mig upprepa de goda skäl emot ett sådant bifall, som vid sista lagtina riksdag anfördes.

Hvad deremot beträffar inskränkningen i fråga om omfånget af arfsrätten, anser jag, att rättvisa, billighet och klokhet fordra, att vi nu göra en ändring. Inskränkningen är så pass betydlig, att om modern lemnat efter sig ett äkta och ett oäkta barn, tager det äkta barnet $\frac{3}{4}$ och det oäkta får blott $\frac{1}{4}$ af qvarlåtenskapen. Dertill kommer, att om modern dör, medan barnen ännu äro minderåriga, har det äkta barnet rätt att försörjas af fadern, under det att det oäkta barnet icke har denna rätt. Det är orättvist och obilligt mot barnet och det är oklokt mot samhället, ty deraf skall lätt kunna inträffa att barnet kastas på fattigvården i fall, der detta eljest måhända icke behöfde ske.

*Om ändrade
bestämmelser
rörande oäkta
barns arfsrätt.*

(Forts.)

Motivet för den senare inskränkningen var det, att då en moder icke fick genom testamente bortgifva den hälft af kvarlåtenskapen, som i lag är bröstarfvinge förbehållen, borde hon ej heller genom en sådan anteckning i kyrkoboken, som den ifrågavarande, få göra en sådan inskränkning i denna rätt. Jag föreställer mig dock, att motivet icke var så mycket detta — ty det är dock icke en testamentsrätt, utan en verklig arfsrätt, som genom 1866 års förordning tillerkänts oäkta barn — som den omständigheten, att reformen var ny, och att man därför ville göra den så litet omfattande som möjligt, för hvilket åskådningssätt goda skäl ju då kunde finnas. Nu hafva emellertid sedan dess 27 år förflutit, och enligt hvad jag kunnat finna, har icke försports något klander öfver det förhållande, som infördes år 1866, utan tvärt om anser man det rättvist och riktigt. Jag skall därför be att få yrka bifall till ett förslag, som af sex ledamöter af denna kammare framstälts i en reservation, enligt hvilken skrifvelsen skulle skilja sig från den af utskottet föreslagna i det afseende, att ett oäkta barn såsom förut icke skulle berättigas taga arf efter moder, med mindre modern låtit anteckna det såsom sitt i kyrkoboken för den församling, i hvilken hon då var kyrkoskrifven. Samma förslag framställde jag vid sista lagtima riksdag, och då fattades endast två röster för att det samma skulle hafva gått igenom. Då hade jag och den, som i utskottet delade min mening, försummat att i den af oss afgifna reservationen formulera vårt förslag, och lagutskottets nuvarande ordförande anmärkte då, att det var olämpligt att taga ett förslag, som framkommit först under diskussionen i kammaren. Sannolikt var det denna anmärkning, som gjorde, att förslaget då föll, och nu synes frågan hafva legat till sig, eftersom vi nu äro sex reservanter i denna rigtning och då voro blott två.

På de grunder, jag nu anför, vågar jag yrka bifall till den af herr Lundin, mig och några andra afgifna reservationen.

Herr Pettersson, Carl: Att denna fråga, som nu är å bane, icke hör till de lätt lösta, visar sig af de olika meningarna, i det att icke mindre än tre reservationer af skilda innehåll äro afgifna mot utskottets förslag. Den reservation, som är inlagd af mig och en annan ledamot af denna ärade kammare, går dock alldeles sticck i stäf med så väl utskottets betänkande, som de öfriga reservationerna, i det vi yrkat afslag å motionen och betänkandet. Jag kan nemligen icke dela den åsigt, att den arfvedel, som de utom äktenskap födda barnen enligt nu gällande lag bekomma efter sina mödrar, är för liten; och jag fruktar, att man beträder en farlig väg, om man ökar denna arfvedel, så att de i olagliga förbindelser tillkomna barnen nära nog likställas med äkta barn. För mig gälla de farhågor mycket, som med lätt hand vidröras i lagutskottets betänkande, der det sid. 14

står att läsa: »Man har sålunda fruktat, att hvarje handling, hvarigenom de oäkta födde i familjrättsligt hänseende förblandades med äkta barn, skulle inverka störande på sedernas helgd, att familjelifvets renhet skulle fläckas, om frukten af en osedlig förbindelse vunne rättigheter, som eljest grundade sig allenast på det af äktenskapet sedliggjorda blodsbandet, och slutligen att skandalösa rättegångar skulle deraf blifva en följd.»

*Om ändrade
bestämmelser
rörande oäkta
barns arfsrätt.
(Forts.)*

Dessa invändningar, som utskottet antager skulle kunna göras mot dess förslag, bemötas med skäl, hvilka jag emellertid anser vara så ringhaltiga, att de icke i minsta mån kunna upp väga de stora och viktiga grunder, som enligt min åsigt tala för ett afslag å saken. Om oäkta barn skulle erhålla lika arfsrätt som de äkta, skulle detta, icke annat än jag kan finna, blifva en slags premiering för de förstnämnda. Staten har ju ett sedligt ändamål och eger sina lifsrötter i familjen. Denna är en sedlig institution, och staten bör bevara sedernas helgd för att icke sjelf råka i förfall. Detta är ett skäl, som talar så tillräckligt för afslag å det föreliggande betänkandet, att jag knappt behöfver anföra mera i ämnet; ty om ett förslag, som, ehuru det säkert framstälts i de bästa och mest välmående afsigter, dock i sin tillämpning kommer att inverka störande på sedernas helgd och familjelifvets renhet, förtjenar det, så vidt jag kan förstå, intet annat bemötande från lagstiftarnes sida än att blifva förkastadt. — Afslag å motionen yrkades och beslöts af denna kammare förra året. Då frågas: har något nytt tillkommit sedan dess? Herr Claëson ansåg, att motionen nu skulle hafva stora utsigter att gå igenom, men jag undrar, om det är så. Det är icke mycket länge sedan här diskuterades en af herr Tamm väckt motion, som afsåg att bidraga till höjandet af tukt och sedlighet i samhällslifvet. Den mottogs af denna kammare med det varmaste deltagande; och skall kammaren vara konsekvent, måste den, icke annat än jag kan se, afslå lagutskottets föreliggande betänkande, ty det ena måste man tänka sig stå i sammanhang med det andra. Vill Riksdagen befordra sedernas helgd i ett afseende, bör den göra det i alla. Jag har visserligen hittills icke mer än en medhjelpare, den som jemte mig reserverat sig, men på grund af den sympati, hvarmed herr Tamms motion mottogs, hoppas jag, att Första Kammaren välvilligt mottager äfven det förslag, som jag nu gör, då jag yrkar afslag å lagutskottets betänkande.

Herr Lundström: Lika med den förste talaren anser jag, att någon förändring i afseende på sättet, på hvilket ett oäkta barns arfsrätt skall bestämmas, icke bör ega rum. De skäl, som till stöd härför finnas, torde redan vara väl bekanta, så att något vidare i det afseendet icke behöfver yttras. Men i olikhet med nämnde talare tror jag, att det skulle medföra åtskilliga vådor,

*Om ändrade
bestämmelser
rörande oäkta
barns arfsrätt.*
(Forts.)

om hans förslag nu skulle bifallas. I sådant fall skulle ett oäkta barn blifva likställdt med ett inom äktenskapet födt barn, och jag kan icke tänka mig annat, än att derigenom äktenskapets helgd skulle i hög grad minskas, att sådana lösa förbindelser, som man väl i allmänhet icke kan gilla, till sitt antal skulle ökas, och att familjebandet mer och mer skulle upplösas. Då jag anser, att familjen är grundvalen för statens bestånd, kan jag icke vara med om något, som skulle verka försvagande på familjebandet. Äfvenså förefaller mig, som om ett stadgande, sådant som det nu ifrågasatta, icke vore rätt förenligt med nu gällande egendomsgemenskap inom äktenskapet. Om en man gift sig med en qvinna, som förut har ett oäkta barn, skulle, om qvinnan doge och inga barn funnes i äktenskapet, mannens halfva förmögenhet tillfalla det oäkta barnet, om hvars tillvaro han kanske förut icke haft någon aning. Detta synes mig icke kunna vara rätt.

Det säges, att barnen icke äro skyldiga till de föl, som föräldrarne hafva begått, och icke böra lida för dem. Det är mycket rätt, men jag ber att få fästa uppmärksamheten på att i många andra fall barnen få lida för föräldrarnes fel, utan att något dervid kan åtgöras. Jag skulle gerna vara med om att göra hvad som kunde göras äfven för dessa oäkta barn, såvidt icke derigenom andra, ännu viktigare, ännu mera behjertansvärda intressen skulle såras, hvilket efter mitt förmenande skulle blifva fallet, om det nu föreliggande förslaget antoges. Jag får därför anhålla om afslag å utskottets betänkande.

Herr Fröberg: Enligt 1734 års lag egde de barn, hvarom nu är fråga, icke arfsrätt efter sina föräldrar, blott efter sina barn och bröstarfvingar. Dock ålåg det föräldrarne att försörja barnen. Genom 1866 års förordning skedde den ändring, att oäkta barn fick ärfva sin moder i den egendom, som icke utgjorde bröstarfvinges laglott. 1734 års lag hvilade på den grund, att endast lagligt äktenskap medförde laglig arfsrätt. Och från denna grundsats gör icke 1866 års förordning någon afvikelse, ty derigenom har icke tillerkänts dessa oäkta barn samma arfsrätt som de äkta.

Enligt samma förordning har oäkta barns arfsrätt gjorts beroende deraf, att moder låtit i kyrkoboken anteckna barnet såsom sitt, och hvilat denna arfsrätt på presumptionen om moderns befintliga, fastän ej tillkännagifna yttersta vilja, samt är sålunda blott en förklädd testamentsrätt.

Att nu utsträcka arfsrätten för de oäkta barnen, på sätt utskottet ifrågasätter, så att dessa berättigades att lika med äkta barn taga arf efter moder, vore att undergräfvat den sedliga grund, på hvilken äktenskapet hvilat, och det bör väl icke en

sedlig stat och ännu mindre en kristen göra, utan fastmer hålla på familjelivets renhet.

Jag är af samma åsigt, som en och annan af de föregående talarne deri, att om en lag af den beskaffenhet, som nu begäres, skulle komma till stånd, skulle just familjen i det afseendet komma att förlora derpå, och vi veta, hvilken betydelse familjen har för samhället. Af historien känna vi, att i stater, der familjebandet lossats och äktenskapets helgd icke vårdats, hafva också inträdt sådana förhållanden, som hafva förr eller senare haft till följd statens undergång.

Jag ömmar visserligen mycket för olyckliga barn, men man får väl icke sträcka sin ömhet så långt, att man för deras skull uppoffrar det allmänna bästa, som fordrar, att äktenskapet och dess sedliga ändamål icke undergräfvast. Om en sådan lag som den här ifrågasatta komme till stånd, skulle det kunna komma att ofta inträffa, att, sedan en gift qvinna affidit, tvister uppstode om huruvida hon varit moder till ett eller annat oäkta barn, och deraf skulle följa söndring, split och oenighet inom familjen. En qvinna kan hafva ett rent och klart prestbetyg, men eger icke dess mindre oäkta barn. Om en man ingår äktenskap med en sådan qvinna i tro, att hon icke har några barn, så blifver han djupt bedragen. — Vi hafva oss bekant, huru det i allmänna lifvet stundom går till. Qvinnor finnas, som resa från en ort till en annan för att föda sina barn. Dessa barnaföderskor behöfva icke uppgifva sina namn, och man får ej heller närmare efterforska dessa. Barn, som födes, kommer att döpas af presten i den församling, der det födes, men hvem modern är, får man icke veta. Stundom händer, att qvinnor under uppgifvet origtigt namn framföda barn. Då man har att befara något dylikt, synes mig, som om de starkaste skäl tala för att kammaren icke bör bifalla föreliggande betänkande utan i stället afslå detsamma, hvilket jag ock yrkar.

Herr Billing: Jag har begärt ordet, icke för att yrka bifall till något af de nu framlagda förslagen, ty jag får erkänna, att jag för min del icke kan fullt instämma vare sig med utskottet eller med någon af reservanterna, utan för att fästa uppmärksamheten på en punkt, hvarpå jag tror, att man hade bortakta, så vidt icke min uppfattning af denna fråga beror på ett missförstånd. Gör jag mig skyldig till ett missförstånd, hoppas jag få det rättadt af närvarande jurister.

Då Kongl. Maj:t i cirkulär den 5 juni 1885, på Riksdagens framställning, anbefalde konsistorierna att hos vederbörande presterskap inskräpa angelägenheten deraf, att den anteckning i kyrkoboken, som enligt allmänna förordningen af den 14 april 1866 utgör förutsättning för oäkta barns arfsrätt efter moder, verkställdes på sådant sätt, att den innefattade tydligt bevis, att

Om ändrade bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt.
(Forts.)

Om ändrade bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt.
(Forts.)

det är barnets moder, som låtit anteckna barnet såsom sitt; då, säger jag, Kongl. Maj:t utfärdade detta cirkulär, kunde detsamma väl ej tolkas annorlunda — och det har, såvidt jag förstår, ej heller tolkats annorlunda — än att den anteckning, som moder skulle göra om sitt oäkta barns födelse, borde vara af en annan beskaffenhet än den anteckning, som i allmänhet göres i kyrkoboken om ett barns födelse. Det har därför uppfattats, som om det oäkta barnet icke hade egentlig arfsrätt efter sin moder, utan som om åt modern till det oäkta barnet medgifvits en mera utsträckt och lättare verkställbar testamentsrätt. Och därför har man ansett, att för att ett oäkta barn skulle hafva rätt att ärfva sin moder, skulle modern låta anteckna barnet just under medvetande om att denna anteckning innebar, att barnet skulle få arfsrätt, hvadan man ock i allmänhet ansett sig böra kräfvat, att för sådan anteckning antingen modern sjelf skulle inställa sig hos pastorn, i hvilket fall i kyrkoboken således skulle antecknas att modern inför honom låtit anteckna sig såsom moder till ifrågavarande barn, eller ock att modern skulle i en skrift, bevitnad af två personer, begära en sådan anteckning.

Så har stadgandet tolkats, och jag ber, att, om denna tolkning är oriktig, någon af de närvarande juristerna ville upplysa derom, ty den af mig framställda uppfattningen är den allmänna och den af mig angifna praxis är den allmänna. Hvad blir nu följden deraf? Jo, att, om, sedan modern personligen hos pastor eller genom någon annan anmält att hon födt ett barn, anteckning göres i kyrkoboken, utan att förenämnda noggranna bestämmelser iakttagas, barnet kommer att förlora sin arfsrätt. Nu synes mig — man må tänka om oäkta barns arfsrätt huru som helst — att man bör vara mån om att det blifver klart, huru den åt dessa barn medgifna arfsrätten skall åt dem bevaras. Jag får erkänna, att jag under de senare åren vid alla visitationer uppmanat presterskapet att verkligen vara måna om att förmå modern att i nu angifna noggrannare form låta göra anteckningen i kyrkoboken, på det att barnet måtte bevaras vid den rätt, som enligt lag är detsamma tillämnad.

På grund häraf synes mig, som om lagutskottet hade gjort väl, om det aktat på denna sak och gifvit någon närmare bestämmelse om huru sådan anteckning, som den ifrågavarande, skulle vara beskaffad, ty af 1885 års cirkulär synes klart framgå, att en vanlig anteckning om barnet i kyrkoboken icke är till fylles. De sex reservanterna hafva bibehållit samma uttryck som förut funnits och således lemnat samma oklarhet kvar.

Vidare ber jag att få fästa uppmärksamheten på en annan omständighet, som är af vikt, om man verkligen är mån om att den rätt, som enligt lag tillkommer oäkta barn, måtte åt dem bevaras. I lagen och äfven i reservanternas förslag står, att anteckningen skall ske i kyrkoboken för den församling, i hvil-

ken modern vid barnets födelse var kyrkoskrifven. Äfven detta kan leda till att barnet förlorar den rätt, som detsamma tillkommer. Dessa stackars mödrar äro i allmänhet icke synnerligen bofasta. Om nu modern — hvilket alltid är fallet, derest hon icke särskildt tillhålles af presterskapet — underlåter att göra den testamentsanteckning, hvarom jag talat, i den församlings kyrkobok, der hon födt barnet, och sedan flyttat till en annan församling, synes det, som om hon icke kunde få göra anteckningen i sistnämnda församlings kyrkobok, hvaraf följer, att någon anteckning icke kommer att ske. Vare sig man utsträcker de oäkta barnens arfsrätt eller icke, synes mig därför, att, om man vill att barnen skola få den arfsrätt, som enligt lag dem tillkommer, några närmare bestämmelser äro af nöden.

Om ändrade bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt.
(Forts.)

Då jag tycker, att en enkel vanlig anteckning i kyrkoboken vore alldeles tillräcklig att bevisa dessa barns börd, såsom förhållandet är i fråga om andra menniskor, så synes mig, att en bestämmelse i den vägen borde framkomma.

Jag tillåter mig ej att föreslå någon formulering. Jag har endast på grund af den erfarenhet, jag gjort, ansett mig böra fästa uppmärksamheten på hvad jag nu framhållit.

Herr Lundin: Då jag antecknat mig såsom reservant i denna fråga, skall jag be att få säga några ord. Jag kan icke finna, att det förefinnes några tungt vägande omständigheter mot att en lagstiftning i denna riktning vidtages. Tvärtom anser jag det vara af behovet påkalladt, att denna fråga blir ordnad genom lagstiftningen på det sätt, reservanterna föreslagit, ty i den nuvarande lagstiftningen föreligger otvifvelaktigt en ofullständighet i nu ifrågavarande afseende. Det har sagts åtskilligt emot detta förslag, men jag tror, att det är nödvändigt att söka få en sådan förändring till stånd. Jag yrkar bifall reservanternas förslag.

Herr Claëson: Jag skall först be att få besvara den fråga, som herr Billing gjorde, och det så mycket hellre som, om jag fattat honom rätt, han icke hör till motståndarne till förslaget att oäkta barn skola hafva lika arfsrätt efter sin moder som äkta barn. Då man utgår från den förutsättning, att det skall officiellt inför samhället gifvas till känna, att den, hvilken skall ärfvas, är moder till barnet, är det icke nog med att vederbörande prest i kyrkoboken antecknar, att qvinnan fått ett oäkta barn, utan anteckningen måste innehålla, att hon sjelf låtit verkställa den. Mig synes som om det vore nog att, då modren gör detta, kyrkoherden antecknar detta förhållande i kyrkoboken, utan att vittnen därför behöfvas. Då blir det ju en hans embetsätgård, lika giltig, som då domhafvanden gör en anteckning i fastighetsboken eller dylikt. Kan man tänka ut ett annat, lika offentligt sätt för modrens erkännande af barnet som anteckningen i kyrko-

Om ändrade bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt. boken, torde hinder ej möta för antagande deraf, men nu föreligger ej något förslag i det hänseendet, och då är nödigt att bibehålla den nu gällande föreskriften.

(Forts.)

Äfven vill jag bemöta några anmärkningar, som gjorts och som enligt min uppfattning äro origtiga. En ärad talare sade, att 1866 års förordning icke utgjorde någon afvikelse från 1734 års lag. Jag tror, att det knapt kan vara större afvikelse. 1734 års lag stadgade, att ingen arfsrätt finnes för oäkta barn. Funnes ingen närmare arfvinge än syssling, toge han arfvet, och funnes ingen arfvinge alls, ginge arfvet till Kongl. Maj:t och kronan, fastän den afidna qvinnan efterlemnade oäkta barn. 1866 åter bestämdes, att qvinnas oäkta barn skulle få arfsrätt framför alla andra hennes skyldemän utom bröstarfvingar och att det äfven skulle få dela arf med dessa, fastän med viss inskränkning då i fråga om beloppet. Jag tror ock att det är en origtig uppfattning, att, såsom en talare sade, man 1866 införde detta steg för att »premiera» oäkta barn. Det lär nog icke hafva blifvit ett enda oäkta barn mera eller mindre i följd af 1866 års lagstiftning. Det var ingen premiering, utan en gärd af rättvisa och en klok åtgärd.

Vidare frågar samme talare: har något nytt förekommit sedan förra riksdagen? Ja, det har det visst. Ett nytt har tillkommit. Det har framlagts ett positivt förslag redan i reservationen mot utskottets betänkande, så att man icke längre kan säga, att det kommit såsom en öfverraskning. Förslaget är icke längre nytt, utan man har hunnit sätta sig in i det. För öfrigt är detta steg icke något nytt från Riksdagens sida, utan 1863 års Riksdag gjorde precis samma framställning, som vi sex reservanter nu föreslagit, och vi hafva icke gått ett enda steg längre, än Riksdagen gjorde redan för 30 år sedan.

Vidare sades, att den, som gifter sig med en qvinna, ej kan veta, om hon har oäkta barn. Det är mycket lätt att få veta, då det står i kyrkoboken.

Billighet synes mig fordra, att om någon gifter sig med en qvinna, som gifvit till känna, att hon har oäkta barn, barnet kommer i samma ställning till qvinnans man, som stufubarn i allmänhet.

På dessa grunder ber jag att få förnya min anhållan om bifall till reservationen.

Herr Fehrman: Då den som jag kunde kalla stora sedlighetsmotionen föredrogs i kammaren för någon tid sedan, hade jag ingen anledning att begära ordet, ty den rigtning, i hvilken diskussionen då gick, gjorde, att det, som jag kunnat hafva att anföra, endast skulle blifvit ett omsägande af hvad andra förut sagt; och med sådant ville jag icke trötta kammaren. Men det faller af sig sjelft, att jag lifligt intresserar mig för allt, som kan bi-

draga att höja det sedliga medvetandet hos vårt folk. Just af detta skäl kan jag för min del ej vara med om den motion, afseende en utvidgning af de oäkta barnens arfsrätt, hvilken blifvit af utskottet tillstyrkt. Utskottet erinrar sjelft om de invändningar, som från den allmänna moralens synpunkt kunna göras mot en sådan lagstiftning, och utskottet uttalar dervid den öfvertygelsen, att lättsinne och utsväfningar ingalunda förekommas genom medvetandet, att frukten deraf går förlustig äkta barns rätt. Derom skall jag icke tvista. Men när illa sker, när sådant förekommer, som utskottet kallar »handlingar som strida mot sedlighetens lag», tror jag, att det är i den allmänna moralens intresse, att det osedliga och brottsliga i sådana handlingar hålles uppe i medvetandet såsom osedligt och brottsligt. Men just genom att insätta de oäkta barnen i lika arfsrätt med de äkta, bidrager man, enligt min åsigt, att undergräfvad sedlighetsmedvetandet, föreställningen om familjelifvets helighet till åtskillnad från de osedliga förbindelserna; men att undergräfvad föreställningen om och aktningen för familjelifvets helighet är, enligt min åsigt, i grund ruinerande, ja rent mördande för det allmänna sedlighetsmedvetandet hos folket. Jag kan för min del icke annat än beklaga, fastän det nu är för sent, att något steg har blifvit taget i denna riktning; att taga flera steg i samma riktning kan jag ej vara med om vidare. Jag är fullt öfvertygad om att, när aktningen för och medvetandet om familjelifvets helgd undergräfvades, icke heller statens helse kan bestå, ty familjen såsom det lilla samfundet är underlaget för staten såsom det stora. Kommer aktningen för det lilla samhället att undergräfvad, tror jag icke att det stora samfundet, staten, kan bevara sin helse.

Man säger, att många oskyldiga härigenom skulle komma att lida. Ja, visserligen äro här omständigheterna ömmande. Att de oäkta barnen äro inskränkta i sin arfsrätt är dock i mina ögon endast en ringa sak mot allt det öfriga elände, till hvilket dessa olyckliga födas. Att få lefva såsom barn och ung utan fader, att aldrig få erfara hvad faderskärlek är, att lefva med en moder, som kanske icke heller har någon moderskärlek eller moderskänsla; att lefva utan vård, utan uppfostran, skild från ett ordnad familjelif, i vissa fall kanske insatt på ett barnhus, der många förmåner kunna gifvas, men som omöjligt kan ersätta bristen på ett sedligt familjelif — detta är i sanning en ytterst beklaglig lott, och ingen kan väl underlåta hysa hjertligt medlidande med dessa olycklige, som utan eget förvällande råkat i sådant elände. Men jag frågar: hvem bär ansvaret därför? Icke faller ansvaret på den, som motsätter sig en sådan lagstiftning, som den ifrågavarande, för att icke genom den framkalla ett ännu större ondt, ett förslappande af sedlighetsmedvetandet. Ansvaret hvilar på föräldrarne sjelfva, på dem och inga andra. Jag kan därför icke annat än förena mig med de re-

*Om ändrade
bestämmelser
rörande oäkta
barns arfsrätt.*
(Forts.)

Om ändrade servanter, som anse att motionen bör afstyrkas och yrkar afslag
bestämmelser å densamma.

rörande oäkta
barnarfsrätt.

(Forts.)

Herr Pettersson, Carl: En föregående talare, nemligen herr Claëson, anmärkte, att i händelse bifall skulle lemnas till den af 6 reservanter framlagda egna mening och detta skulle blifva kammarens beslut, skulle vi återkomma till precis samma ställning, hvarifrån frågan utgick, då den var före vid Riksdagen första gången år 1863. Men han glömde att omnämna, huru Konungen mottog denna skrifvelse. Kongl. Maj:t tillkännagaf vid granskning af berörda förslag, att han funnit sig icke kunna godkänna detsamma hufvudsakligen af de skäl, att förslaget dels genom att tillägga oäkta barn enahanda arfsrätt efter moder som äkta barn syntes innebära en rubbning i grundsatsen, att allenast ett lagligt äktenskap kunde erkännas såsom familjens grundval, och dels saknade föreskrift derom, att oäkta barn borde blifvit af modern i lifstiden erkändt. Häraf inhemta vi, hvilken mening Kongl. Maj:t hyste i ämnet för 28 år tillbaka, och jag förmodar, att Kongl. Maj:t med samma vishet och landsfaderliga omsorg äfven nu kommer att vägra bifall, om ett sådant förslag blir antaget af Riksdagen. Jag delar den näst föregående talarrens alldeles rigtiga mening, att man måste hysa medlidande med de arma utom äktenskapen födda barnen, som knappast veta hvad modersömhet är, ännu mindre hvad faderskärlek vill säga. Detta medlidande har Riksdagen visat derigenom, att Riksdagen hemställt och Kongl. Maj:t samtyckt till att dessa barn skulle få en viss del af arvet efter modern. Det är nu icke fråga om att upphäfva detta stadgande, utan endast om att de skola erhålla nära på lika arfsrätt, som de inom äktenskapet födda barnen. Jag står fast vid att detta skulle blifva ett slags premiering af de oäkta barnen. Hvad skulle det tjena till att ingå äktenskap, då de utom äktenskapet födda barnen erhöle lika arfsrätt? Nej, icke alla skulle få samma arfsrätt; så väl motionären som lagutskottet uppställa undantag, då de förneka all arfsrätt åt de oäkta barn, som äro aflade under moderns äktenskap eller i förbudna led. Men hvarföre det då? Äro dessa barn mindre beklagansvärda än andra? Nej, snarare mer; men man skyggar ännu tillbaka för att så våldföra den gudomliga rättfärdighetens kraf. Ännu så länge, säger jag; ty när de vidare arbetat sig fram dessa — jag vet knappt, om jag vågar uttala det, men orden *falska humanitetsprinciper* sväfva på min tunga — meningar, blir följdén naturligtvis den, att äfven ifrågasvarande barn skola få sin arfslott. Tills vidare inskränker man sig till att de oäkta barnen blott skola ärfva modern. Med tiden skola de väl också ärfva fadern, huru många trakasserier än kunna uppkomma deraf. Men då är det alldeles uppenbart, att familjelifvet och samhället angripits af obotlig kräftska. Bör

man därför icke stanna, der man nu står, och låta dessa arma barn blott få, hvad barmhertigheten gifver dem? Jag har icke påstått, att de ega någon rätt dertill. De fattiga hafva icke någon rätt att få understöd, men samhället gifver dem det likväl af barmhertighet. På samma grund har också en viss arfslott beviljats åt barn utom äktenskapet.

*Om ändrade
bestämmelser
rörande oäkta
barns arfsrätt.
(Forts.)*

Herr Hasselrot: Om jag hade den aflägsnaste tro på att det förslag, som reservanterna här framlagt, skulle i någon mån strida mot tukt och sedlighet eller undergräfvat familjens helgd, skulle jag vara den siste att tala för förslaget. För min del tror jag icke, att detta är förhållandet. Man kan icke befordra sedlighet eller bevara familjens helgd genom att straffa ett barn för en sedlighetsförbrytelse, som dess föräldrar begått. Denna fråga har för öfrigt, enligt min åsigt, gjorts större än den i verkligheten är. Sådana oäkta barn, som icke aflats i förbudna led eller under moderns äktenskap, hafva nu rätt att, om modern så vill, få ärfva hälften mot äkta barn. Reservanterna — och något annat förslag är icke förordadt — hafva endast förordadt en utsträckning af denna rättighet derhän, att de skola få lika arfsrätt med de äkta barnen. Det är gifvet, att modren har ofvikorlig rätt att gifva detta genom testamente, men nu är förhållandet, att dessa mödrar i allmänhet icke förstå att gifva sina oäkta barn arfsrätt genom testamente. Detta är hufvudsakliga anledningen, hvarför man genom en särskild i lag föreskrifven anordning lemnat mödrarna tillfälle att gifva barnen denna rätt derigenom, att modren låter anteckna barnet såsom sitt i kyrkoboken. Det är dock icke nog med att denna anteckning i kyrkoboken eger rum på samma sätt som alla andra anteckningar i samma bok, därför att begäran om sådan anteckning ofta sker genom annan än modren sjelf. Det är oftast faddrarne, som omtala, att den eller den är moder till barnet, men detta kan ofta leda till origtigheter, och dermed är ingalunda gifvet att modern vill lemna barnet arfsrätt. För att få detta klart, utfärdades det cirkulär, hvilket talaren på vestmanlandsbanken omnämnde. Det är angeläget, att modren hos pastor sjelf gör framställning om denna anteckning antingen personligen eller skriftligen. Jag tror, att den praxis han omnämnde är fullt riktig och såsom sig bör, men då han tvekade om huru det skulle förfaras, om icke denna anteckning skedde, der barnet vore födt, ber jag få påpeka, att anteckningen skall ske i kyrkoboken för den församling, der modren är kyrkoskrifven, då anteckningen sker. Modren kan under hela sitt lif, då hon finner för godt, låta göra denna anteckning. Vill hon göra den då barnet födes, bör anteckningen ske der hon då är kyrkoskrifven. Har hon flyttat till en annan församling, kan hon låta göra anteckningen, att barnet är hennes, i den församlingens kyrkobok.

Om ändrade
bestämmelser
rörande oäkta
barns arfsrätt.

(Forts.)

Jag tror således, att det icke finnes något skäl att under nuvarande förhållanden bibehålla den skilnad mellan äkta och oäkta barn, att den ena ärfver helt och den andra till hälften moderns qvarlätenskap. I regeln är det icke så, att, då man gifter sig med en qvinna, hon kan fördölja att hon före äktenskapet haft barn. Sker så, är detta tillräckligt skäl för äktenskapsskilnad. För öfrigt vet jag icke, hvarför de oäkta barnen i förhållande till barnen i ett derefter följande äktenskap skulle hafva sämre arfsrätt än barnen i ett föregående äktenskap. Jag tror, att hvad som föreslagits är ett försigtigt steg framåt, men jag vill icke gå längre. Jag vill icke alls, att detta skall anses innebära ett steg mot den ofta förordade bestämmelsen, att de oäkta barnen skola ärfva äfven sina fäder. Detta är något helt annat och skulle leda till helt andra konsekvenser. Jag tror, att man icke bör gå längre, än att man lemnar moder tillfälle att gifva det oäkta barnet full arfsrätt efter henne. Under nuvarande förhållanden förstår modern i allmänhet icke, att, då hon låter göra anteckning i kyrkoboken att barnet är hennes, barnet får ärfva henne endast till hälften. Hon skulle säkerligen vilja gifva barnet full arfsrätt, och det är endast att gifva denna anteckning den praktiska betydelse, den bör hafva, som reservanterna afsett.

Jag yrkar sålunda bifall till reservanternas förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande utlåtande under öfverläggningen yrkats, dels, af herr *Claëson*, att kammaren skulle bifalla det förslag, som innefattades i den af honom med flere vid utlåtandet afgifna reservation, dels och att utskottets hemställan skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmannen först proposition på bifall till utskottets hemställan och vidare propositioner jemlikt nämnda båda yrkanden samt förklarade sig finna propositionen på godkännande af herr *Claësons* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Pettersson, Carl*, begärde, votering, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition dervid antagits afslag å utskottets hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller det förslag, som innefattas i den af herr *Claëson* m. fl. vid lagutskottets utlåtande n:o 30 afgifna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 63;

Nej — 22.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 11 och 12 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 31, i anledning af väckt motion om ändring af gällande bestämmelser i fråga om rätt att utträda ur svenska statskyrkan.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*

Herr Billing: Herr talman, mine herrar! Denna dags föredragningslista har haft ett sådant innehåll, att jag icke har kunnat spara kammaren obehaget att höra tre föredrag af mig. Det oaktadt anser jag mig skyldig att äfven vid denna fråga begära några ögonblicks uppmärksamhet.

Det nu föredragna betänkandet är ordagrant lika ett lagutskottets betänkande vid 1891 års riksdag. Det förslag, som lagutskottet då, i likhet med hvad som nu skett, gjorde, afslogs af Första Kammaren på yrkande af herr erkebiskop Sundberg. Det var icke första gången, som förslag af nu föreliggande innehåll då framkommit till Riksdagen, utan det har framkommit åtskilliga gånger förut. Det har framburits af sådana, som varit bestämda motståndare till vår svenska lutherska kyrka, men det har också framburits af sådana, som icke varit detta utan i stället vänner till henne. Redan detta visar, att ganska talande skäl kunna finnas både för den ena och andra meningen, och jag vill erkänna, att det alldeles icke förvånar mig, om man vid första påseendet känner sig tilltalad af de skäl, som anförts för det nu af lagutskottet gjorda yrkandet. Men just därför ber jag få framlägga och väga mot hvarandra skälen för och emot.

Jag vill då begynna med att säga att, vare sig man antager eller förkastar det af lagutskottet gjorda yrkandet, har detta icke i första hand någon synnerligt stor effektiv, praktisk betydelse. Striden gäller här strid mellan olika grundsatser mer än någon praktisk åtgärd. Jag skall be att först få påpeka de grundsatser, som göra, att man icke vill vara med om den nu föreliggande förändringen. De äro ganska djupgående, men jag skall icke gå djupt in i dem, utan endast nämna dem i allra största korthet.

Det är fyra grundsatser, som man har velat uttala och bekänna genom den lag, hvarom nu är fråga. Den första grundsatsen är den, att det svenska folket vill vara ett kristligt folk och den svenska staten en kristen stat. Denna bekännelse hvilat

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*

(Forts.)

på öfvertygelsen derom, att folket och staten lika litet som den enskilde personen kunna fylla sin uppgift, om icke religionen, kristendomen är och blifver källan för deras lif; och den innebär krafvet att låta sig i sin verksamhet bestämmas af kristliga grundsatser samt att sörja för sina medlemmars kristliga vård och uppfostran. Staten anser nu denna vård och uppfostran ske bäst inom den svenska lutherska kyrkan, men hon anser det dock kunna ske äfven genom andra kristliga trossamfund. Derför tillåter hon öfvergång till sådana samfund.

Den andra grundsatsen är den, att om än all religiositet till sin natur är något individuelt, så är det dock så långt ifrån att den skulle vara isolerande eller separerande, att den fast mera är det starkast förenande. Religiositet behöfver samfundslif och kan icke vara utan stöd af sådant. Derför fordrar lagen att man skall uppgifva, till hvilket trossamfund man vill öfvergå.

Den tredje grundsatsen, som lagen vill framhålla, är den, att ombyte af religionsbekännelse icke bör och icke får ske lätt-sinnigt och obetänksamt, utan att öfvergång bör hvilas på insigt och pröfning. Derför skall den öfvergående kunna uppgifva, hvilken lära han omfattat och hvilket trossamfund han vill tillhöra.

Det fjerde, som lagen vill framhålla, är det, att staten fordrar af den lutherska kyrkan, hvilken staten kraftigt understöder, att hon skall vårda sig om dem, som eljest icke få någon religiös vård. Derför lägger staten på den svenska lutherska kyrkan pligten att dragas med dem, som omfattat främmande lära, till och med sådan, som icke är kristlig.

Dessa äro de fyra grundsatser, som lagen vill uttala och fasthålla, och jag hemställer, om de icke äro viktiga, om de icke äro värda att fasthållas så länge som möjligt. Endast starka grunder böra förmå staten att lemna dessa allvarliga grundsatser.

Finnas då så starka grunder?

Jag skall nu be att få besvara denna fråga och jag skall göra det så rättfärdigt, som det är mig möjligt. Afven här kunna åberopas fyra grundsatser eller fyra saker. Den första är, att den nuvarande lagen har föga eller ingen praktisk betydelse, då det icke är föreskrifvet, att den, som uppgifver till hvilket trossamfund han vill öfvergå, verkligen skall ingå i detta samfund och visa, att han det gör, visa att han ingår i något i Sverige befintligt trossamfund. Sant är, att naturligtvis kraftigare än den nuvarande ordningen vore, om verkligen den, som utgår ur den svenska kyrkan, också skulle ådagalägga, att han inginge i ett sådant kristligt samfund. Men om också icke den effektiva betydelsen af den gällande lagen är så stor, så är dock lagen först och främst en bekännelse af det svenska samfundet, och vidare är den — hvilket har ett praktiskt värde — åtminstone något band på lätsinnet, så att man icke alldeles obetänksamt,

vid första påtryckning af första bästa skrift eller talare, utträder. Dessutom har lagen en effektiv betydelse, som man icke bör underskatta, derutinnan, att dessa, som icke vilja tillhöra något kristligt samfund, dock äro skyldige att, så länge de stå kvar i den svenska kyrkans böcker, låta sina barn få undervisning i våra kristliga folkskolor. Nu säger man: hvad gagnar denna undervisning i skolorna till, om barnen i hemmen få höra och få undervisning i läror, stridande mot kristendomen? Ett sådant förhållande kan icke nog beklagas, men jag tror på sanningens magt och tror, att dessa kristliga sanningar, nedlagda i barnens sinnen, kunna ligga der såsom frön, hvilka en gång, om icke förr, så i nödens stund, kunna gro; och visst är, att det för ett kristligt folk måste anses såsom en pligt att tillse, att alla barn åtminstone få veta hvad kristendomen är.

Den andra omständigheten, som anförts till stöd för förändringen, är att religionsfriheten skulle kräfva densamma. Några högre, heligare grundsatser än religionsfrihetens finnas knappast, men hvad är religionsfrihet? Det är först och främst att få känna, tänka, tro fritt utan rätt för någon att inquirera hjertan eller inquirera samveten, utan rätt för någon att antasta en annan för hvad han känner, tänker och tror. Religionsfriheten innebär vidare att få fritt öfva sin religion, att få öppet bekänna den. Religionsfriheten innebär slutligen att icke tvingas till en bekännelse mot sin öfvertygelse. Nu frågas: hafva vi icke en sådan religionsfrihet? Inquireras eller antastas någon för sin religiösa öfvertygelse? Hindras någon att fritt bekänna, att göra propaganda för den? Tvingas någon att mot sin öfvertygelse aflägga någon bekännelse? Man har uppgifvit, att det tvånget att nödgas tillhöra den svenska kyrkan skulle innebära en sådan bekännelse, men, mine herrar, att stå inskrifven i den svenska kyrkans kyrkoböcker, det är icke en sådan bekännelse utaf dem, som icke kunna få sina namn derifrån, det är icke något tryck och kan icke vara något tryck på deras samveten.

Det tredje, som anføres till stöd för förändringen, är att det skulle kunna vara ovisst att afgöra, hvilket samfund som är ett kristligt samfund. Denna svårighet möter närmast det svenska presterskapet och jag vill icke bestrida, att denna svårighet kan i något fall förekomma, ty med den obegripligt brokiga mångfald af religionssamfund, som nu växer upp, kan det stundom vara svårt att afgöra, om man kan tilldela attributet kristligt åt det ena eller andra. Detta är dock endast i undantagsfall, och i alla händelser kan det icke hafva någon synnerligen stor betydelse, om man åt uttrycket kristligt trossamfund gifver en vidsträcktare eller inskräntare tolkning.

Det fjerde skälet, som anføres för förändringen, är, att kyrkans intresse och ära skulle kräfva att hon befriades från sådana, som äro hennes uppenbara motståndare. Ja, allra minst kan

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*
(Forts.)

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*
(Forts.)

den, som är satt att vaka öfver ordningen inom kyrkan, undgå att känna, att det i åtskilliga hänseenden skulle vara en fördel för kyrkan att blifva af med dessa sina fiender, och om jag skulle bedöma frågan endast ur kyrkopolitisk synpunkt, så skulle jag säga: jag vill blifva af med dem; men den kyrkopolitiska synpunkten är icke den högsta, icke den djupast liggande. Från romersk ståndpunkt sedt, från sektens ståndpunkt sedt kan man säga, att kyrkans ära kräfver, att hennes motståndare uteslutas eller att man låter dem gå, men icke så från luthersk. Den romerska kyrkan gör anspråk på att vara en verldsmagt, som fordrar af sina medlemmar, att de skola göra vissa religiösa gerningar, och om de icke det göra, så faller hon en dom öfver dem och straffar dem. Sekten gör anspråk på att vara ett samfund af idel troende och gör ofta anspråk på att kunna skilja och döma, att kunna ransaka hjertan och så skilja från sig dem, som sekten icke dömer såsom troende. Den lutherska kyrkan vill hvarken det ena eller det andra. Den romerska kyrkan och sekten vilja redan i tiden göra den Kristi gerning, som skriften förlägger till den sista dagen, domen. Den lutherska kyrkan har såsom den högsta normen för sitt kyrkliga handlande en annan sida af Kristi bild. Vill någon närmare beskåda dragen, skall jag hänvisa honom till det femtonde kapitlet i Lucæ Evangelium, det som talar om att Kristus kallades publikaners och syndares vän, därför att han icke sköt från sig sådana, som ingen annan ville hafva med att göra. Den lutherska kyrkan känner sig kallad till och hon vill därför också åtaga sig dem, som ingen annan vill hafva. Hon känner detta såsom en pligt. Det är denna pligt, som är uttalad i den ifrågavarande lagen, och det är denna pligt för den lutherska kyrkan, som är den egentliga kärnan i den förevarande lagparagrafen. Det är denna pligt, som jag anser att den lutherska kyrkan ännu bör hafva och den svenska staten ännu bör fordra att den lutherska kyrkan uppfyller, och därför yrkar jag afslag på utskottets förslag.

Herr Wieselgren: Då ingen annan begärt ordet, ber jag att få taga det för att med några ord angifva en ståndpunkt i denna fråga, som icke är densamma som den föregående talarens. Jag har för något antal år sedan i medkammaren uttalat min mening i saken och ämnar icke upprepa hvad som i annat fall kunde vara att säga. Jag vill endast påpeka, att det här icke är fråga om att utdrifva någon ur den svenska kyrkan, utan endast om att låta den som *vill* gå ut göra det.

Jag måste säga, att om det fans någon svag punkt i den föregående talarens anförande, var det väl just den del, hvori han berörde det förhållande, hvori den, som vill utträda, står till kyrkoböckerna. Han sade, att dennes samvetsfrihet icke berördes af vägradt utträde, då nemligen ingen bekännelse inbegreps i det

förhållandet, att han stode inskrifven i en kyrkobok. Detta är nog sant; men om detta förhållande icke utgör någon bekännelse, så torde äfven ur denna synpunkt sedt, det som han önskar blifva qvitt, vara af ganska litet värde, ty det är ju ingenting annat än sjelfva qvarståendet i den svenska kyrkans böcker. Han har upphört att hafva dess bekännelse; till denna kan ingen tvinga honom. Då måste jag fråga: Är det att han står kvar i våra register värdt att hålla på? Är det så synnerligen viktigt? Beror det icke hufvudsakligen på teoretiska funderingar, då man i detta inlägger så stor vikt och betydelse, som den föregående talaren gjorde? Jag för min del kan icke ställa mig på den ståndpunkt, den föregående talaren innehade. Det, hvarom fråga är, är fortfarande för mig en mycket ringa ting, ty det rör sig om ingenting annat än detta: skall en person af ifrågavarande kvalifikation nödvändigtvis stå skrifven i en kyrkobok eller skall han det icke? Jag har icke den ringaste betänklighet att låta honom upphöra att stå skrifven i denna bok. Och därför om så skulle ske, är han icke därför undandragen kyrkans missionerande inflytande. Jag tror, att man kan säga, att han tvärtom är underkastad detta inflytande i högre grad, sedan han utträdt, än förut.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*

(Forts.)

Jag ämnar icke framställa något yrkande, ty efter de utslag, Första Kammaren föregående år afgifvit i denna fråga, har jag ingen anledning tro, att Första Kammaren nu vill bifalla det föreliggande förslaget.

Herr von Stapelmohr: I lagutskottet har jag deltagit i behandlingen af förevarande motion, och har jag dervid slutit mig till pluralitetens mening. Då jag nu begärt ordet, är det icke för att bemöta den förste talarens anförande, utan endast för att i korta drag antyda några af de skäl, som varit för mig ledande vid motionens behandling.

Vid genomläsandet af kongl. förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning har hos mig uppstått den tanken, att statsmagterna velat i förordningen nedlägga den grundsatsen, att en hvar i sin uppfattning af det högsta väsendet och sättet att egna detta sin dyrkan icke bör vara bunden af statskyrkans dogmer och religionsformer, utan få ega frihet och få följa sin öfvertygelse. Denna grundsats är dock icke fullständigt genomförd, åtminstone gifver icke författningen ett fullt klart uttryck åt densamma. Genom stadgandet i 3 §, hvilken införts i utskottets utlåtande, har dörren öppnats till utträde ur statskyrkan, dock endast för den, som omfattat främmande kristen lära och derjemte uppgifver det trossamfund, hvartill han vill öfvergå. Det finnes emellertid icke någon föreskrift derom, att det trossamfund, den utträdande uppgifver, skall vara erkändt af staten eller befintligt här i riket.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*
(Forts.)

hvarför det torde vara likgiltigt, om detta trossamfund finnes här i landet eller i Amerika eller i Ryssland eller på något annat ställe. Icke heller fordrar författningen, att den, som utträdt ur statskyrkan, verkligen skall ingå i det främmande trossamfund, som han uppgifvit. Fullföljer han icke sin afsigt att inträda deri, eller vägrar samfundet att mottaga honom, hvartill ju detta är fullkomligt berättigadt, eller om samfundet, efter det han derstädes inträdt, af en eller annan anledning skiljer honom från sig, så står denna person qvar såsom en medlem i staten utan samband med något trossamfund, såvidt han ej vill bilda ett nytt sådant. Sådana personer — och, efter hvad jag hört, skall deras antal här i Sverige icke vara ringa — intaga i förhållande till statskyrkan icke annan eller bättre ställning än de. hvilka, derest motionen bifalles, komma att utträda derur utan att uppgifva någon främmande kristen lära eller trossamfund, hvartill de vilja öfvergå.

Vidare förefinnes icke i författningen någon bestämmelse om kontroll deröfver, att den, som vill utträda ur statskyrkan, icke, för att vinna detta mål, svikligen uppgifver, att han omfattat annan kristen lära eller vill öfvergå till annat kristligt trossamfund, ehuru hans lifsåskådning kanske är sådan, att den står i strid mot allt hvad kristen tro heter.

För den åter, som i religiösa ting bildat sig en mening, afvikande från statskyrkans lära, och som icke heller känner sig tillfredsstäld med annat befintligt kristligt trossamfunds läror, för den är dörren slut. Han skall stå kvar i statskyrkan och tvingas att intaga en ställning, som för mängen med ömtåligt samvete kan kännas tryckande, nemligen den att icke få räknas och hållas för hvad han verkligen är. Ett sådant tvång kan ock hos en person med sjelfständig vilja och känsligt sinne alstra bitterhet mot statskyrkan samt, hvad värre är, framkalla en sträfvan att med ord och gerning sprida sina religiösa åsigter samt väcka split och stridigheter inom kyrkan och så medelst i viss mån undergräfvat kyrkans ställning. Dessa följder kunna möjligen vara utan betydelse för kyrkan, i fall kyrkans styrka låge deri, att hennes medlemmars antal är stort, men så är det väl icke, utan förmenar jag, att kyrkans verkliga styrka är att söka deri, att hennes medlemmar äro varmt och innerligt öfvertygade om rättigheten och sanningen af hennes trossatser och därför äro med band af tillgifvenhet och förtroende fästade vid henne.

Jag kan därför icke förstå annat, än att det skall vara för kyrkan fördelaktigt och stå i god öfverensstämmelse med hennes sanna bästa att från henne få skilja sådana medlemmar, som störa hennes lugn, motarbeta hennes verksamhet och mot henne hysa afvogt sinne. Får detta ske, tror jag, att kyrkan skall vinna i aktning utifrån och i inre kraft samt kunna med större

eftertryck uppträda mot dem, som ställa sig fiendtligt mot henne och angripa henne. Och kyrkans försök att med upplysningar, varningar och förmaningar inverka öfvertygande på utom henne stående personer och äfven på dem af hennes medlemmar, som äro svaga och vacklande i sin tro, skola måhända då äfven krönas med större framgång än nu.

För staten kan ej heller en eftergift uti ifrågavarande riktning komma att medföra vådligare följder, än dem, hvartill de nuvarande förhållandena kunna föranleda. Utskottets betänkande omförmäler, att den anmärkning blifvit framställd, att ett bifall till motionen skulle innebära ett statens uppgifvande af sin ställning såsom kristen stat. Jag erkänner, att jag icke kan fatta befogetheten af denna anmärkning, ty redan nu omfattar staten och skyddar icke blott statskyrkan och andra kristna trossamfund, utan äfven ett sådant samfund, som icke är kristet, nemligen det mosaiska, äfvensom en stor mängd personer, som knappast hafva någon religiös tro, utan att, såvidt jag kunnat märka, staten uppgifvit något af sin ställning såsom kristen stat, och jag kan icke tro, att det skall i något afseende kunna vara för staten fördelaktigare, att personer, som hysa mot statskyrkans lära stridande åsichter, stå under falskt sken qvar inom kyrkan, än om de stå utom dennas gränslinier. Jag har åtminstone icke vunnit den erfarenheten, att personer, som utträdt ur statskyrkan, äro mindre pligtrogna, mindre fosterlandsälskande eller mindre goda medborgare än sådana, som stå qvar inom kyrkan. — Då jag anser, att utskottets förslag innefattar den enklaste och klaraste konsekvens af den grundsats om trosfrihet och samvetsfrihet, hvarpå 1873 års författning är byggd, tillåter jag mig att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Claëson: Då man, såsom utskottet gjort och de begge senaste talarne förordat, vill utvidga religionsfrihetens grundsats ända derhän, att medlem af statskyrkan skulle berättigas att utträda derur utan att behöfva uppgifva något trossamfund, hvar till han vill öfvergå, tror jag, att man står i begrepp att öfverskrida frihetens rämärke och gifva sig in på ett område, som är sjelfsväldets. Kan den, som vill utträda, icke uppgifva något trossamfund, i hvilket han vill inträda, synes det mig, att ett af två fall måste föreligga: antingen har han funnit skrupler med afseende å ett eller annat i statskyrkans lära och söker efter något bättre, som han ännu icke funnit. Det tyckes mig då, att den, som ännu söker, men icke funnit något nytt, bör blifva qvar i det gamla, tills han funnit det nya, och statskyrkan utgör visst icke något binder för honom att söka bland alla möjliga trossamfund, tills han kan få reda på något bättre. Eller också innebär hans önskan att utträda den förklaringen, att han vill vara religionslös, icke veta af någon religion alls. Hvad beträffar

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämnelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*
(Forts.)

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*
(Forts.)

dem, som så tänka, kan det synas, som om kyrkan kunde, utan olägenhet för sig eller dem, undvara dem, men jag tror, att det är bättre att de få stanna kvar. Jag gifver den förste ärade talaren rätt deri, att kyrkan nu mera icke inqvireerar sina medlemmar, och att de således ej hafva något ondt af att kvarstanna i den. De allmänna fördelarne af att tillhöra ett kristligt samfund kunna de religionslöse icke undgå genom ett utträde och af de speciella fördelarne, Guds ords predikande m. m., behöfva de icke begagna sig, om de ej vilja. Det tyckes mig, att ett kvarstående inom kyrkan är för dem ungefär jemförligt med det förhållande, då en from moder har i sitt hem barn, som gått i motsatt riktning mot hennes. Äfven om hon, sedan de vuxit upp, icke söker att genom öfvertalningar vinna dem för en lära, som icke är deras, så är dock inflytandet i hemmet af hennes närhet godt och torde understundom verka en återgång. Jag tror, att om desse, om hvilka jag talat, utträdt ur kyrkan, så är återgången svårare, än om de kvarstått, och att öppna dörren på det sätt, som här föreslagits, är att inleda dem i frestelse. Vi bedja ju dagligen att icke blifva inledda i frestelse, och då böra vi ej heller såsom lagstiftare deri inleda andra. — Jag tror icke heller, att hvad som här föreslagits är en så ringa ting, som en talare sagt, och jag vet icke, om jag behöfver påpeka, att skillnaden emellan herr Näslunds reservation, att rätt till utträde allenast skulle gälla för dem, som omfattat kristen lära, samt utskottets förslag, icke är annat än en skillnad på papperet. Det är nemligen gifvet, att, om man får rätt att utträda, utan att uppgifva det trossamfund, man vill tillhöra, blott detta är kristet, så, i fall presten frågar den, som vill utgå: »vill ni öfvergå till den gamla hedniska läran, som gälde här i Sverige före Olof Skötkonungs tid?» svarar han nej; och frågar presten vidare, hvart han vill öfvergå, så svarar han: »det behöfver jag icke säga»; eller också: »det är ett nytt, af mig uppfunnet samfund, som jag ännu icke hunnit sätta namn på.»

Jag ber att få instämma i den förste talarens yrkande om afslag å utskottets förslag.

Herr Rudebeck: Jag hade icke tänkt yttra mig i denna fråga, särskildt efter det anförande, den förste högt ärade talaren här hållit, och då jag är temligen öfvertygad derom, att den mening, till hvilken jag sluter mig, delas blott af ett fåtal af kammarens ledamöter. Men då redan två talare yttrat sig i samma riktning, som den jag gillar, och då jag förut offentligt uttalat mig i frågan, vill jag icke genom min tystnad gifva anledning att tro, det jag nu frånträdt den ståndpunkt, jag förut intagit.

Vid 1888 års kyrkomöte, hvaraf jag var medlem, förevar en af en presterlig ledamot inom mötet väckt motion, som i hufvudsakliga delar var lika lydande med denna nu till behandling

föreliggande. Jag delade den mening, han uttalade i motionen, och den motivering, han gaf för densamma. Skälen för denna mening äro af föregående talare framhållna, och jag skall därför icke vidlyftigt orda om desamma. Min åsigt är helt enkelt den, att jag anser att det icke kan vara rätt och riktigt att söka med tvång behålla inom kyrkan en person, som icke af innerlig öfvertygelse vill kvarstå i densamma.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämnelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*

(Forts.)

Jag vill härvid ock erinra om några särskilda, icke betydelse saknande förhållanden. Föreskriften i den s. k. dissenterlagen, att den, som vill utträda ur kyrkan, skall uppgifva, till hvilket kristet trossamfund han vill öfvergå, föranleder mången gång olika uppfattningar hos kyrkoherdarne om hvad, som är kristen lära eller icke. En person, som i en församling anmäler sig att öfvergå till ett främmande trossamfund, får af kyrkoherden det uttalande, att han dertill eger rättighet; men en person, som i en annan församling vill öfvergå till samma samfund, får der det beskedet, att detta utträdande icke kan medgifvas, ty kyrkoherden i denna församling anser icke den lära, till hvilken personen vill öfvergå, för en kristen lära, och i sådant fall får han icke utträda. Detta är en oegentlighet.

Då vidare lagen säger, att den, som omfattar en främmande kristen lära, får dit öfvergå, anser lagen det således rätt, att denne sökande går ut från kyrkan, men den, som icke vill bekänna någon kristen lära, som bryter mot kristlig tro och lifsåskådning, han skall mot sin vilja stå kvar inom kyrkan, den han kanske föraktar, hånar och begabbar samt i följd af tvånget slutligen hatar. Enligt mitt förmenande kan sådant icke vara med kyrkans ära och värdighet förenligt och efter min öfvertygelse icke heller till individens fromma och nytta.

Det är af dessa skäl jemte de i öfrigt anförda, hvilka delvis äfven blifvit af den förste högtärade talaren upptagna, då han sökt vederlägga dem, som jag instämmer i sak med utskottet.

Herr Larsson, Liss Olof: När jag begärde ordet, visste jag icke, att herr Claëson begärt ordet, ty då hade jag icke gjort det, då han nemligen inom utskottet förfäktat samma åsigt, som jag hyste i utskottet.

Jag trodde icke heller, att det skulle blifva mycket tal i denna fråga i denna kammare, ty den har förevarit flera gånger och alltid afslagits, senast år 1891, då den afslogs utan att ens votering begärdes. Den motion, som föreligger, är ungefär lika den, som år 1891 förevar. Denna försvarades visserligen af två högt aktade ledamöter af denna kammare, herrar Borg från Helsingborg och Spånberg, som icke längre äro här närvarande, men desse vunno dock så ringa gehör, att motionen blef, som sagdt, utan votering afslagen. Och de fleste, som då afslog motionen, äro äfven nu ledamöter af kammaren. För min del vet jag åt-

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*

(Forts.)

minstone icke, att några nya, tungt vägande skäl tillkommit sedan dess, mer än det, att herr Erikson, med hvilken herr Jonathan Olsson instämt, väckt motion i ämnet i Andra Kammaren. Detta är allt det nya, som tillkommit sedan år 1891. Jag tror icke, att denna omständighet, hur viktig den än är, kan vara af så afgörande vikt och betydelse för majoriteten i denna kammare, att den nu skulle göra tvärt emot hvad den gjorde senast för två år sedan.

Det är ett märkvärdigt faktum, synes mig, att när fråga är om statskyrkan och reformer inom den, genom hvilka, säger man, statskyrkan skall göras starkare, så bestå ofta nog förslagsställarne af sådana, som gått ut från statskyrkan och ofta nog af alla krafter motarbeta densamma, men det oaktadt uppgifva, att de äro dess bästa vännar, och påpeka, hvori kyrkans fel och brister bestå samt såmedelst få igenom sina bemödanden att få ändra och rivva ned det bestående. Motionären har åberopat ett yttrande år 1891 af erkebiskop Sundberg, dervid han citerar några rader af dennes yttrande och deri ser ett stöd att framkomma med denna motion. Det är ett märkvärdigt sätt att citera, ty jag föreställer mig, att när man åberopar en talares yttrande till stöd för ett yrkande, man icke borde lösrycka en del och icke tala om hvad som kommer före eller efter. Hade han det gjort, så hade han åtminstone icke kunnat åberopa denna auktoritet för den åsigt, han vill, att kammaren skall godkänna. Det hade då blifvit ett helt annat resultat än nu, då några rader lösryckts.

Jag skall icke tillägga något till hvad andra talare redan sagt. Det har nämnts, att man icke borde tvinga folk att stå kvar inom statskyrkan. Nej, det gör man icke! Man fordrar blott, att när någon vill utträda ur kyrkan, han skall uppgifva det trossamfund, till hvilket han vill öfvergå. Mig förefaller det besynnerligt, att i den tid, som nu är, då man är så rädd för och alltid talar om reaktion, man likväl icke synes från det håll, som förer talet på tungan, vara rädd för reaktion. Mig förefaller detta som ett det mest reaktionära förslag, man gerna kan framkommas med. Vi hafva nu under århundraden varit ett kristet samfund, och nu vill man släppa löst, så att man kan återgå till fullständig hedendom, ateistiska eller andra religionslösa samfund m. m. Och detta skulle icke vara reaktionärt! Mig förefaller det vara att, så att säga, uppgifva grunden för den kyrka och den religion, vi omfatta, och att de församlingsmedlemmar, som få utträda ur kyrkan, utan att man fordrar, att de öfvergå till något annat kristet trossamfund, blifva fullständiga lösdrifvare på det religiösa och kyrkliga området. Detta skulle vara en lycka för vår kyrka och vårt fosterland! Jag kan icke inse detta.

Man talar om att det vore ett tvång på vissa människors samvete, om man hindrade dem utträda ur statskyrkan utan att uppgifva, till hvilket trossamfund de ämna öfvergå. Ja, mine

herrar, hvad är hela vår lag, om icke ett tvång, och hvarför får man lof att hafva tvång, äfven om man proklamerar den personliga friheten aldrig så mycket? Jo, därför att samhället icke kan bestå, om det icke lägger vissa band på medlemmarne, och det är icke för mycket, att ett kristet samhälle fordrar af sina medlemmar skyldigheten att, om de utträda ur kyrkan, uppgifva det trossamfund, till hvilket de vilja öfvergå. Äro de så omogna, att de icke veta detta, är det bäst att de stå kvar och fundera på saken litet till och tills de veta hvart de vilja gå; jag tror, att detta också är deras eget bästa.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämnelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*

(Forts)

Jag vill förena mig med dem, som yrka afslag å utskottets hemställan.

Friherre Barnekow: Jag begärde ordet, då den föregående talaren alluderade på att de, som biträdde förslaget, hufvudsakligen tillhörde kyrkans fiender. Jag tror icke, att han har rätt häruti, och jag går så långt, att jag vill påstå, att de, som äro mycket varma vänner af kyrkan, biträda förslaget.

Detta är icke en ny fråga. Den förskrifver sig från den första tid, då kyrka och stat blefvo förenade. Redan då uppstod strid om huruvida icke personer, som icke omfattade kyrkans lära, borde ur kyrkan utträda. Märkvärdigt är, att det då liksom nu var kyrkans män, som höllo på att sådana personer borde i kyrkan bibehållas, och de åberopade därför samma bibelspråk, som den förste ärade talaren torde hafva afsett, nemligen liknelsen om ogräset och hvetet. Vi veta, att detta bibelspråk också åberopas från motsidan, och der ansåg man att det gäller icke kyrkan, utan världen. I världen få ogräset och hvetet växa tillsammans, men icke så i kyrkan. Och om jag ställer mig helt och hållet på kyrklig ståndpunkt, så tror jag, att det är en stor fördel för kyrkan att från sig skilja sådana personer, som hata och förakta hvad kyrkan håller heligt. Jag tror, att det är till verkligt gagn för kyrkan att kunna utesluta sådana.

Den förste ärade talaren anmärkte, att vår Frälsare umgicks med publikaner och syndare. Han tvingade likväl icke sådana att umgås med sig, men han sökte upp dem. Ser jag således saken från kyrkans synpunkt, så vågar jag påstå, att dessa personer böra få utträda ur kyrkan.

Men förhållandet är nu, att kyrka och stat äro förenade; och ser jag saken från statens synpunkt, så vore det en stor fördel för staten, om kyrkan uppträdde såsom polismyndighet och hölle kvar så många som möjligt, men för kyrkan sjelf kau detta icke vara annat än till nackdel. Nu är emellertid kyrka och stat så sammanblandade, att jag icke tror, att man kan skilja dessa båda synpunkter, statens och kyrkans, åt. Jag har velat säga detta, icke därför, att jag är en fiende till kyrkan, utan tvärt om därför, att jag är en vän till henne.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*

(Forts.)

En omständighet, som den förste ärade talaren påpekade, är dock mycket sorglig. Jag afser härmed det förhållandet, att om sådana personer som fritänkare och gudsförnekare utträda ur kyrkan, så har denna icke någon magt öfver deras barn, ty dessa personer anse sig hafva rättighet att uppfostra barnen i sin så kallade religion huru de vilja. Det är emellertid också sorgligt, att sådana personer skola stå kvar inom kyrkan. Här finnas utilister och särskildt ett samfund, som jag icke vill klandra, baptisterna, hvilka senare ju äro mycket religiösa. Dessa hafva sina skolor, men de äro icke utgångna ur kyrkan. Jag tror, att det i dessa tider är bäst, att menniskor hafva öppet visir och få bekänna, om de höra hit eller dit. Vi behöfva icke i min tanke vara vår Herres förmyndare i detta fall. Är det några, som vilja gå såsom hedningar, så är det ju mycket sorgligt och beklagligt för dem, men vi kunna icke vinna dem annat än på kärlekens och öfvertygelsens väg. En talare liknade kyrkan vid en from moder, som ville söka behålla sin son, äfven då han varit olydig och ville öfvergifva hemmet. Utan att vilja säga något förolämpande, tror jag dock icke att de, som handhafva kyrkans angelägenheter, alltid uppfört sig såsom en from moder mot vilsefarande barn, utan att de tvärt om mången gång äro hårdare än de behöfde vara. En orsak till religiösa strider är just, att många af kyrkans män icke uppträda såsom den fromma modern.

Då jag tror att i denna kammare den uppfattning gör sig gällande, att den, som uppträder för syftet med denna motion, är kyrkans fiende, och förslagets öde är på förhand afgjort, har jag i likhet med herr Wieselgren intet yrkande att göra.

Herr Almén: En talare yttrade, att han tolkat den tystnad, som i denna kammare rådt år 1891, då nu förevarande fråga förevar, så, att kammarens ledamöter med två undantag enhälligt varit af den åsigt, att lagförslaget borde afstyrkas. För att tystnaden icke må framdeles så tolkas, vill jag nämna, att, om det blir votering, jag af ren öfvertygelse röstar för bifall till utskottets förslag.

Herr Ölander: Jag skall icke tillåta mig att ingå i några djupare reflexioner i teologiska frågor, på sätt en föregående talare gjort. Men det, som föranledt mig begära ordet, var hvad denne talare i slutet af sitt yttrande anmärkte i afseende derå att, om utskottets förslag bifalles, det icke finnes något stadgande om huru barnen till sådana personer, som ingått äktenskap och utträdt ur statskyrkan utan att öfvergå till något annat kristet trossamfund, skola uppfostras. Detta är en brist, som man icke bör förbise, så vidt man eljest skulle vilja bifalla utskottets förslag. Jag kan icke finna annat än att, om förslaget godkännes,

man också på samma gång måste göra framställning om ändring i förevarande afseende.

Emellertid har jag, såsom reservationen utvisar, varit emot hela förslaget och ämnar rösta afslag på detsamma. Jag vill, då jag nu har ordet, såsom ett ytterligare skäl för förslagets oantaglighet, göra ett tillägg till hvad en föregående talare yttrat. Han nämnde, att de personer, hvilka vilja utträda ur kyrkan, utan att uppgifva, till hvilket trossamfund de ämna öfvergå, kunna vara af två slag, antingen sådana, som söka efter något bättre, än hvad statskyrkan erbjuder, utan att ännu hafva funnit det, eller ock sådana, som icke hafva någon religion alls. Jag tror, att båda dessa kategorier äro mindre farliga, men det finnes ett tredje slag, som är mycket farligare. Jag menar sådana, som verkligen hafva en slags religion, men en sådan, som de icke våga uttala och hvilken kan vara af den beskaffenhet, att den till sitt sedliga innehåll icke öfverensstämmer med statens lagar eller med samhällsordningen, exempelvis mormonismen. Dessa samfund tror jag vara de farligaste, och jag anser det därför vara högst betänkligt, om medlemmarne af ett sådant få ur statskyrkan utträda utan att angifva för hvad ändamål. Det är naturligt att man bör veta, huruvida det samfund, i hvilket de ämna ingå, är otillåtet eller osedligt.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmeiserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*

(Forts.)

Herr von Möller: Då redan så många talare uppträdt för utskottets hemställan, hade jag icke ansett behöfligt yttra mig i denna fråga, ehuru jag med min röst bidragit till den utgång, frågan i utskottet fått, i det att jag i viss mån kommit att bryta med de traditioner, som förut i denna fråga inom utskottet häfdats af ledamöterna från Första Kammaren. Jag har emellertid blifvit uppkallad med anledning af ett yttrande af herr Liss Olof Larsson, då min tystnad eljest skulle hafva kunnat missuppfattas. Jag ber därför att få förklara, att det är som en varm vän af kyrkan, och emedan jag anser, att i vår tid, genompyrd som den är af ateistiska och separatistiska läror, vår statskyrka har en stor mission att fylla, som jag inom utskottet biträdt den meningen, att ifrågavarande lag bör ändras. Jag anser nemligen, att vår svenska kyrka bäst tillgodoses, om hvar och en af dess medlemmar får vara fullt ärlig i sin bekännelse och om den, som vill utträda ur kyrkan, åtminstone icke med våld hålles kvar inom densamma.

Jag skulle vilja likna vår svenska kyrka vid en fästning, uppförd af vår store konung Gustaf Vasa, för att inom dess hägnande murar bereda rum för de religiöst liktänkande till gemensamhet i andligt lif och bekännelse. På gammalt medeltidsmanér omgafs denna fästning af skyddsmurar och förskansningar i form af stränga lagbud och straffbestämmelser mot dem, som förgreps sig mot kyrkan och dess lära. Men den nya tiden har

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämnelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*
(Forts.)

medfört en humanare uppfattning af sjelfva stridssättet och en mera framgångsrik krigskonst, grundad på öfvertygelsen, att man bäst vinner målet i andliga saker genom kristlig kärlek och fördrag-samhet. Här qvarstår dock ännu ett dylikt föräldrads bålverk, den ifrågavarande lagparagrafen, hvilken faktiskt icke gör kyrkan någon nytta. Jag skulle därför, för att fullfölja min liknelse, vilja yrka, att denna gamla förskansning måtte borttagas, då den, utan gagn för de våra, i fiendens hand dock är en förträfflig utgångspunkt att angripa och skada vår kyrka och dess anseende. På grund af denna lagparagraf kritiseras kyrkan för dess brist på konsekvens. Den kritiseras därför att, på samma gång den predikar samvetsfrihet, den dock icke vill taga steget fullt ut i sådan riktning. Under medeltiden förvarade man i fängelse dem, som förbrutit sig i religiösa frågor och som vågade hysa en annan uppfattning än kyrkan i andligt hänseende. Nu äro visserligen fängelserna öppnade för sådana fångar, men i stället qvarbålla vi dem som fångar — på hedersord. Vilja dessa vinna åter sin frihet, måste det ske på ett svekfullt sätt. Det är dessa fångars frigörelse jag begär och detta föräldrads lagbuds raserande till gagn och ära för den svenska kyrkan, då jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Rudebeck: Endast några få ord med anledning af en föregående talares yttrande, att motioner, sådana som den förevarande, framkomma genom personer, som icke äro vänner af vår kyrka. Jag vill häremot inlägga en gensaga och förklara, att hade jag en enda tanke på att uppfyllandet af motionen skulle i något afseende vara till skada för vår kyrka, så vore jag den siste att dertill gifva min röst.

Jag vill vidare fästa uppmärksamheten derpå, att den motion, som i enahanda syfte som denna väcktes vid 1877 års riksdag i denna kammare, framlades af dåvarande ordensbiskopen Grafström, och jag tror, att han var höjd öfver all misstanke att vara annat än vän till vår kyrka. Äfven vid kyrkomötet har, såsom förut nämnts, en likartad motion framburits och förordats af kyrkans egna män, hvilka, som jag tror, icke kunna inrymmas bland dem, hvilka icke äro vänner till vår kyrka.

Till sist ett par ord med anledning af hvad en talare yttrat derom, att det vore ett betänkligt fel hos motionen, att det icke blifvit bestämdt om skyldigheten i afseende å uppfostran och religiös undervisning åt barn af föräldrar, som utträda ur kyrkan utan att ingå i annat kristet trossamfund. Detta är onekligen en svaghet, och jag skulle, då jag förra gången hade ordet, om jag ansett utsigt finnas att motionens syfte skulle vinna kammarens bifall, föreslagit ett tillägg till utskottets hemställan derom, att barn af föräldrar, som utträdt ur kyrkan utan att uppgifva det trossamfund, till hvilket de öfvergått, skulle vara pligtiga deltaga

i religionsundervisning i statens skolor, men jag ansåg det hvar-
ken fornenligt eller leda till något resultat. Jag är dessutom
förvissad om att, om en sådan skrifvelse som den här föreslagna
skulle komma att aflätas, Kongl. Maj:t vid frågans behandling
för visso tillser, att uppfyllandet af detta anspråk varder till-
godosedt.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämnelserna
om rätt att ut-
träda ur stats-
kyrkan.*

(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr
talmannen enligt derunder förekomna yrkanden propositioner, först
på bifall till hvad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hem-
ställt och vidare på afslag derå, samt förklarade sig anse den
senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf upp-
sattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande
lydelse:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande
n:o 31, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos
rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 26;

Nej — 57.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 11 och 12 i
denna månad bordlagda utlåtande n:o 32, i anledning af kam-
rarnes återremiss af utskottets hemställan i andra punkten af dess
utlåtande n:o 10 öfver väckta motioner om utsträckning af all-
män åklagares åtalsrätt i vissa fall, biföll kammaren hvad ut-
skottet i förstnämnda utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 11 och 12 innevarande
april bordlagda utlåtande n:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts
proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 15
kap. 24 § strafflagen.

*Om åtalsrätt
beträffande
tvång vid ar-
betsinställelse
m. m.*

Om åtalsrätt
beträffande
tvång vil ar-
betsinställelse
m. m.
(Forts.)

Herr Lundström: Då jag icke har kunnat vara med om utskottets föreliggande förslag, ber jag få meddela några af skälen därför.

Mot den kongl. propositionen om förändring af 15 kap. 24 § strafflagen har hufvudsakligen anmärkts, att genom dess antagande åtalsrätten skulle utsträckas mycket längre än Riksdagen har begärt och icke allenast till sådana brott, som föranledas af arbetsinställelse. Äfven om så vore förhållandet, kan jag för min del icke se någon fara deruti, då jag anser, att arbetet och arbetets frihet bör skyddas så mycket som möjligt. Men skulle man nu anse detta såsom ett fel, hvilket jag för min del icke gör, är utskottets förslag behäftadt med ett fel i alldeles motsatt riktning. Utskottets förslag omfattar nemligen icke alla de brott, som vid en arbetsinställelse kunna ega rum. Erfarenheten har ju visat, att det vid arbetsinställelser är mycket vanligt, att personer, som komma från främmande orter för att söka arbete, genom våld eller hot förhindras från att anmäla sig eller inställa sig på arbetsplatsen, och detta anser jag vara lika viktigt att genom lagstiftningen förekomma. Den, som söker förhindra arbetssökande att söka och åtaga sig lofligt arbete, bör äfven enligt min åsigt kunna af allmänna åklagaren åtalas. Det har sagts, att sådana främmande arbetare icke stode i några förbindelser med arbetarne på platsen och därför lättare skulle kunna till åtal anmäla dem, som sökte använda våld eller hot. Jag förstår icke, huru detta skulle gå till, då de främmande arbetarne icke ens kunna känna till namnen på arbetarne på platsen och således äro ännu mer än de på platsen boende underståndsa att till åtal anmäla dem, som sökt utföra obehörigt tryck. Detta är det hufvudsakligaste skälet, hvarför jag ansett lagutskottets förslag icke vara tillräckligt omfattande, utan inom utskottet yrkat bifall till den kongl. propositionen oförändrad. Då nu Andra Kammaren bifallit utskottsförslaget, har man erinrat, att om Första Kammaren fattade ett annat beslut, skulle lagförändringen förfalla, men jag föreställer mig — jag vågar naturligtvis icke bestämdt påstå — att lagutskottet skulle kunna åstadkomma en sammanjemkning, hvarvid sådan förändring kunde vidtagas, att det af mig påpekade fallet äfven kommer under allmän åtalsrätt.

På dessa grunder anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Claëson: Då frågan under förra riksdagen behandlades i lagutskottet, tvekade jag icke för min del att tillstyrka, att alla de brott, som afhandlas i 22 § 15 kap. strafflagen, skulle falla under allmänt åtal, och jag gjorde det därför, att lagändringen derigenom blef mycket enkel i redaktionelt hänseende, ty det är mycket svårt att draga upp en gränslinie så, att det icke faller för mycket eller för litet på den ena eller andra sidan.

Jag gjorde det så mycket hellre, som erfarenheten visat, att dessa brott ytterst sällan förekomma i andra fall än vid de så kallade strejkerna. Jag har åtminstone för min del aldrig handlagt mål rörande brott emot nämnda §. Emellertid ville Andra Kammaren icke gå in härpå, utan återremitterade förslaget. För att icke frågan genom skiljaktiga beslut skulle förfalla, återremitterades det äfven från Första Kammaren, och Riksdagen inskränkte sig i sin skrifvelse till att endast i fråga om dylika brott i sammanhang med arbetsinställelse begära utsträckning af åtalsrätten. Vill man icke lägga under allmänt åtal alla de i 22 § nämnda brott, såsom i det första förslaget, så är också den af Kongl. Maj:t uppdragna skilnaden, enligt min tanke, alldeles ohållbar. Det bör icke vara mera föremål för allmän åtalsrätt, om någon tvingar en person att underlåta ett arbete, än om han tvingar honom att arbeta. Huruvida brott enligt nämnda § bör kunna utgöra föremål för allmänt åtal eller icke, torde böra bero på om det kränker flera personer eller en enda, i hvilket senare fall det torde anses vara dennes ensak att åtala. Men om det olagliga tvånget tager en så vidsträckt omfattning som vid strejker, är det ett statsintresse, att det icke får ske.

Jag skulle visserligen för min del icke hafva något emot att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, ty det är nog en brist, hvad herr Lundström påpekade, och det var också tal derom i utskottet. Men i sådant fall hade vi icke fått med oss, så vidt jag uppfattade saken rätt, en enda från Andra Kammaren; och då denna står på den ståndpunkt, som Riksdagen sjelf genom sin skrifvelse förra året intagit, och då jag icke kunnat förneka, att den af Kongl. Maj:t uppdragna gränslinien principiellt är ohållbar, ansåg äfven jag mig böra ställa mig på deras sida, som bestämt utskottets beslut. Då nu Andra Kammaren antagit utskottets förslag, undrar jag, om det kan vara klokt, att vi här ändå bifalla den kongl. propositionen. Jag tror, att det skulle blifva mycket svårt att sammanjemka dessa olika beslut, och den anmärkta bristen i utskottets förslag har nog ej så stor betydelse, då de arbetare, som under en strejk komma från andra orter, för att arbeta i de strejkandes ställe, nog i allmänhet icke stå under samma tryck af strejkledarne som det gamla arbetarelaget. Jag anser mig därför pligtig att yrka bifall till utskottets föreliggande förslag.

Herr statsrådet Groll: Liksom den siste ärade talaren tror jag också för min del, att det vore klokast, om denna kammare antoge lagutskottets nu förevarande förslag. Såsom redan erinrats, har Andra Kammaren fattat sitt beslut i frågan i öfverensstämmelse dermed, och det torde vara mycket liten anledning att nu antaga, att Andra Kammaren skulle i någon mån öfvergifva den ståndpunkt, hvarpå den stält sig. Det kan ju icke förnekas,

*(Om åtalsrätt
beträffande
tvång vid ar-
betsinställelse
m. m.
(Forts.)*

*Om åtalsrätt
beträffande
tvång vid ar-
betsinställelse
m. m.
(Forts.)*

att Kongl. Maj:ts förslag i vissa afseenden har företrädare framför det nu föreliggande, som utgör en sammanjemkning mellan olika åsikter, men säkert är, att om lagutskottets utlåtande antages, blifva dock förhållandena i detta afseende klarare och tydligare bestämda, och möjligheten för den allmänna åklagaren att beifra de öfverträdelser, som här äro i fråga, större än hvad förhållandet är enligt nu gällande lag. Lagutskottets förslag innefattar en bestämd förbättring af de förhållanden, som här äro i fråga, i jmförelse med hvad vi för närvarande hafva.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med derunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt och vidare på bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

*Ifrågasatt
ändring af 11
kap. 2 § jordabalken.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 11 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 34, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 11 kap. 2 § jordabalken.

Herr Claëson: Jag har icke kunnat biträda utskottets betänkande i denna fråga och skall bedja att i korthet få angifva skälen dertill. Såsom bekant infördes 1872 den förändrade ordningen i fråga om de ordinarie tingen på landet, att i domsagor, bestående af ett eller två tingslag, årligen skola hållas tvenne ting med ett visst antal sammanträden under hvarje. Meningen dermed var att åstadkomma större skyndsamhet i rättskipningen, då målen kunde uppskjutas från det ena sammanträdet till det andra, och tätare tillfällen till erhållande af lagfart, in-teckning m. m. dylikt. Då emellertid 1875 nya lagfarts- och in-teckningslagar utfärdades, underlät man — jag vet icke, om det skedde af ren förgätenhet eller af någon annan anledning — att i dessa lagar göra skilnad emellan de gamla och de nya tingen. I jordabalken stadgades, att lagfart skulle sökas å landet sist vid det lagtina ting, som infaller näst efter sex månader, sedan fånget skedde, och i in-teckningslagens § 10, att, då tvist uppstode om sökandens rätt, skulle rätten förklara ansökningen hvilande med åliggande för sökanden att på landet sist å det ting, som inföll näst efter tre månader derefter, visa, att han stämt; vid äfventyr att ansökningen eljest ansåges förfallen. Vidare sades i 12 §, att om lagfart vore sökt, men ännu icke beviljad, skulle in-teckningsansökningen hvilas, till dess lagfartsfrågan blifvit slutligen pröfvad, och att, sedan lagfarten beviljats, det åläge in-tecknings-sökanden att inom den tid derefter och vid den påföljd, som i

10 § stadgades, sin ansökning fullfölja. Ytterligare innehöll 13 § i samma lag, att, om talan vore instämd om klander å ega-rens fång eller om återgång deraf eller om lösningsrätt till egendomen, skulle äfven inteckningsansökningen förklarar hvilande, och att, om ej ansökningen fullföljdes inom den i 10 § stadgade tid, efter det dom i målet vunnit laga kraft, densamma vore förfallen. Vidare stadgades samtidigt i 11 kap. 2 § jordabalken, som nu speciellt är i fråga, att, om en person, som egde fordran för ogulden köpeskillning, icke sökte inteckning för sin fordran å landet sist vid det ting, som infaller näst efter sex månader, sedan lagfart för köparen beviljats, han derefter ej skulle ega bättre rätt än andre borgenärer.

*Frågasatt
ändring af 11
kap. 2 § jordabalken.
(Forts.)*

För min del finner jag det mycket billigt, att gagnet af 1872 års förordning utsträcker till alla dessa fall derigenom, att skilnad göres mellan ting efter den nya och gamla ordningen; men enligt min tanke går det alldeles icke an att vid en sådan lagstiftning af analoga fall plocka ut ett, men låta de andra kvarstå oförändrade. Ett sådant förfaringsätt gör lagen till ett principlöst kaos, gör den svårfattlig för dem, som studera juridik, och vilseleder allmänheten, som lätt antager, att den tid, som är bestämd i ett fall, bör äfven gälla i andra likartade. Endast på denna grund vill jag yrka afslag, på det att, när en gång den föreslagna ändringen i lagen viddages, reformen må blifva fullständig.

Herr Rudebeck: Gent emot den föregående talaren skall jag bedja att få framhålla, att, enligt min uppfattning, är sammanhanget mellan de lagbud, som han åberopade, och detta, hvarom nu är fråga, icke så omedelbart, att icke en förändring af detta mycket väl kan företagas utan i sammanhang med en ändring af de andra. Den lagförändring, hvarom nu väckts motion, är af synnerligt behof påkallad, hvaremot efter mitt förmenande det icke kan sägas, att ett sådant behof förefinnes i afseende å de af den föregående talaren framhållna lagstadganden, då dessa oförändrade icke medföra några olägenheter, åtminstone ej af nämnvärd beskaffenhet. — De nuvarande stadgandena i afseende på tiden, inom hvilken inteckning för ogulden köpeskillning kan sökas, välla för köparen af en fastighet högst betänkliga svårigheter. Såsom det är framhållet i motionen, kan det i en del domsagor dröja ofantligt länge, innan denna tid utgår, så att t. ex. en person, som sökt lagfart på tingssammanträdet i maj ena året, icke förrän hösten nästkommande år kan få bevis derom, att inteckning såsom för ogulden köpeskillning ej vidare kan sökas. Under tiden kan han vara i betänkligt trångmål i afseende på möjligheten att erhålla lån mot inteckning i fastigheten. I afseende på tiden för lagfarts sökande har köparen rätt att sjelf bestämma, om han af dess förkortande kan be-

*Ifrågasatt
ändring af 11
kap. 2 § jorda-
balken.
(Forts.)*

reda sig fördel. Han kan t. ex. söka lagfart samma dag köpet uppgjorts, om ting då infaller. Men intecknar han samtidigt egendomen för att söka lån, kan han icke af en omtänksam långifvare få denna inteckning såsom säkerhet godkänd, förrän hela den tid af stundom mer än ett år förflutit, hvarefter först han kan visa, att inteckning med förmånsrätt såsom för ogulden köpeskilling icke sökts, och att den tid tilländalupit, under hvilken sådan inteckning får sökas. En hvar finner, hvilka afsevärda olägenheter deraf kunna vållas. Och den, som sysselsätter sig med domaregöromål på landet, får icke en, utan många gånger höra klagomål öfver detta tillstånd.

Att låta med ändringen anstå, till dess man äfven kan få ändring i de andra uppräknade lagbestämmelserna, synes mig därför vara ett onödigt och skadligt uppskof och ingalunda böra godkännas, hvarför jag instämmer i utskottets bemästllan om bifall till motionen.

Herr Annerstedt: I likhet med reservanten, herr Claëson, tror jag, att då man vill ändra tidsbestämmelsen i 11 kap. 2 § jordabalken, bör detta ske på det sätt, att jemväl i fråga om tidsbestämmelserna i lagfarts- och inteckningslagarne motsvarande förändring vidtages; och att följaktligen i dessa lagar de allmänna sammanträdena med afseende å de domsagor, der sådana sammanträden hållas, komma att i fråga om tidsbestämmelserna i inskrifningsärenden hafva samma betydelse som tingen i öfriga domsagor.

Förhållandet var icke det, som af den förste talaren antydes, att man af förbiseende vid stiftandet af 1872 års förordning, angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelsen om häradsting underlät att i allmänhet likställa »allmänt sammanträde» med »ting», utan förhållandet var, att man vid granskningen af de särskilda tidsbestämmelserna i lagen fann, att en sådan förändring icke var så lätt att genomföra som man kunde föreställa sig. Det kunde nemligen icke utan att medföra uppenbara olägenheter låta sig göra, att genom en allmän föreskriit stadga, att då i lagen ting omtalades, der skulle i de domsagor, hvarest allmänna sammanträden förekomme, dessa träda i stället för tinget. Ty man finner lätt, att genom ett dylikt stadgande skulle i flera fall tiden för den rättsökande att vidtaga de för honom nödiga åtgärder blifva allit för knapp.

Tillvägagäendet vid en förändring, i syfte att med afseende å tidsbestämmelserna i lagen, så vidt ske kan, låta de allmänna sammanträdena intaga tingeus plats, kan vid sådant förhållande icke blifva något annat än det, att man för hvarje särskildt rättsinstitut undersöker, huruvida med afseende å de derinom stadgade tidsbestämmelser förändringen kan utan olägenhet vidtagas.

I fråga om inteckning och lagfart synes mig en sådan för-

ändring kunna ifrågasättas. Att genom frågans upptagande till pröfning i denna uppfattning något uppskof med lagförändringens genomförande kommer att ega rum, synes mig icke kunna förorsaka någon större olägenhet. Det är visserligen sant, att det är någon olägenhet för köparen att icke kunna få en af honom tagen inteckning i sin egendom belånad i en bankinrättning, förän en längre tid förgått, men åtminstone i östra Sverige känner man till ett lätt sätt att komma ifrån denna svårighet, nemligen derigenom att efter öfverenskommelse säljaren låter inteckna fastigheten, innan lagfart af köparen sökes, och på detta sätt låter saken lätt arrangeras sig, för såvidt utrymme verkligen förefinnes för användbara inteckningar utöfver dem, som redan funnos, då aftal om köpet afslutades.

*Ifrågasatt
ändring af 11
kap. 2 § jorda-
balken.
(Forts.)*

På dessa skäl synes det mig icke vara någon fara att dröja med den ifrågasatta förändringen i 11 kap. 2 § jordabalken, till dess den kan ske i sammanhang med ändring i motsvarande stadganden i lagfarts- och inteckningslagarne.

Jag instämmer i den första talarens yrkande om afslag.

Herr Ölander: Då jag biträdt utskottets utlåtande, torde det kanske vara min skyldighet att försvara det mot reservanten och mot de anmärkningar, som den siste talaren framställde mot detsamma.

Jag kan icke riktigt förstå de skäl, som af dessa båda talare anförts. Att man skall behöfva ändra tiden för lagfarts sökande, för att hvad man med motionen åsyftat att vinna skall kunna uppfyllas, kan jag icke finna vara erforderligt. Lagfart får jag söka när som helst, efter det jag gjort köpet. Men rätten att söka inteckning för den oguldna köpeskillingen kvarstår, och köpeskillingen har utan inteckning ovilkorlig förmånsrätt ända till det ting, som infaller näst efter sex månader, sedan lagfart för köparen beviljades. Tycker fastighetsegaren, att tiden, inom hvilken lagfart skall sökas, är för lång, är han ju oförbindrad att söka lagfart när som helst. I det fallet lägga nuvarande stadganden icke det ringaste hinder i vägen för den, som vill påskynda lagfarten och derigenom förekomma de olägenheter, som med den långa lagfartstiden äro förenade. De olägenheter åter, som nu äro i fråga att afhjelpa, kunna icke undanrödjas annorlunda än genom en lagförändring. Jag kan således omöjligt fatta, hvarför de båda lagförändringarna böra ske samtidigt, och icke ens hvarför den förra förändringen, eller den i fråga om tiden för lagfarts sökande, skall vara erforderlig alls. Köparen af fastigheten kan ju genom sökande af lagfart å köpet sjelf bestämma tidpunkten, hvarifrån den tid skall räknas, under hvilken förmånsrätt för köpeskillingen utan inteckning förefinnes. När denna tid gått till ända, upphör förmånsrätten, om den derförinnan ej blifvit intecknad. Vill därför egaren af fastigheten så fort som

*Ifrågasatt
ändring af 11
kap. 2 § Jord-
balken.
(Forts.)*

möjligt erhålla bevis, att egendomen är fri från gravationer, kan han sålunda utan hinder af nu förefintliga stadganden söka lagfart genast efter köpets upprättande. Men det står ej i hans magt att förkorta tiden, under hvilken, efter lagfartens beviljande, den tysta förmånsrätten kvarstår. Han måste afvakta dess utgång, innan han kan erhålla ett giltigt gravationsbevis, och det är denna tid, som är för lång, hvilken olägenhet motionen afser att afhjelpa. Då jag icke kan fatta, hvarför detta icke skall kunna ske, utan att den alldeles obehöfliga förändringen af tiden för lagfarts sökande först blifvit genomförd, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Claëson: Den förste talaren sökte visa, att de af mig ifrågasatta förändringar i lagfarts- och inteckningslagarne vore ganska betydelselösa, och anmärkte, att en köpare kan söka lagfart när som helst. Men det är icke blott köparens rätt, som beröres af en tidigare eller senare lagfart. Bestämmelsen om lagfart inom viss tid är först och främst i den allmänna ordningens intresse. För fastighetsböckerna är det af stor nytta, att icke lagfartstiden göres längre än skäligt och billigt är. Vidare är den af vigt för innehafvare af nytjanderätt och för fordringsägare, som icke kunna få inteckning i fastigheten förr än lagfart sökts. Slutligen är förändringen af vigt därför, att lagen bör vara systematisk.

För öfrigt tror jag, att skilnaden i betydelse af det nu föreliggande fallet och de af mig åberopade är öfverdrifven. Man säger, att icke förr än efter så lång tid kan bevis lemnas, att fastighet icke häftar för ogulden köpeskillning. Men under min långa domareverksamhet har ingen begärt ett dylikt bevis af mig, och sådana förekomma nog ej ofta i allmänhet. Jag tror därför icke, att förändringen är så trängande, att den icke kan uppskjutas till nästa riksdag, i afvaktan på ett fullständigare förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt och vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 11 och 12 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 7, i anledning af motion angående vidtagande af anordningar för att bereda beväringssynglingar kunskaper i rätt- och välskrifning samt i räkning, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 9.39 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 21 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2.30 e. m.

Justerades protokollet för den 14 i denna månad.

Herr talmannen lät uppläsa en till honom ankommen skrivelse, så lydande:

Till herr talmannen i Första Kammaren.

Sedan Hans Maj:st Konungen befalt, att trehundraårsminnet af Upsala mötes beslut år 1593 skall på andra böndagen den 30 i denna månad kl. 11 f. m. högtidligen firas i sammanhang med högmessogudstjensten i kongl. slottskapellet, och af sådan anledning uttryckt sin önskan att Riksdagen ville öfvervara densamma, får jag, på nådigste befallning, anhålla, att herr talmannen derom behagade underrätta kammarens herrar ledamöter samt att, för bestämmande af platserna i slottskapellet icke allenast för kammarens ledamöter, utan äfven för corpser, stater och allmänheten, senast måndagen den 24 dennes lemna mig benägen uppgift på huru stort antal af kammarens ledamöter önska att öfvervara minnesfesten. Stockholms slott den 20 april 1893.

Gillis Bildt,
riksmarskalk.

Härefter tillkännagaf herr talmannen, att med anledning af den upplästa skrifvelsen komme att i kammarens samtalsrum utläggas en lista, å hvilken de kammarens ledamöter, som önskade öfvervara minnesfesten, kunde anteckna sig, äfvensom att samma lista komme att indragas nästa måndag kl. 2 e. m., på det att herr talmannen måtte blifva i tillfälle att i behörig tid lemna hans excellens herr riksmarskalken uppgift å antalet ledamöter, som antecknat sig. Vidare yttrade herr talmannen, det han blifvit anmodad meddela, att klädseln för ledamöter af Riksdagen vid ifrågavarande minnesfest skulle vara civil högtidsdrägt.

Anmäldes och bordlades
statsutskottets utlåtanden:

n:o 63, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

n:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående dödande af inteckningar i Norbergs jernväg;

n:o 65, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till utvidgande af kasernetablissemnetet i Östersund och Svea ingenjörbataljons härvarande kasernetablissemnet äfvensom till uppförande af ett nytt kasernetablissemnet för Norrlands trängbataljon m. m.;

n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående inlösen af professoren C. G. Brunii anteckningar om och teckningar af äldre svenska byggnader m. m.;

n:o 67, i anledning af väckt motion om beviljande af årligt bidrag till bekostande af en isbrytare för Stockholms skärgård och Mälarens större segelleder; samt

n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Ljusdals stationssamhälle af mark från indragna löjtnantsbostället ^{235/384} mantal Gärde n:o 2;

bevillningsutskottets betänkande n:o 21, i anledning af väckt motion om nedsättning i portot å lokalbrefkort;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 48, i anledning af väckt motion angående revision af fiskerättsbestämmelserna i byggningabalken och fiskeristadgan; samt

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition rörande vissa ändringar i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 11, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående statens öfvertagande af kostnaden för medellösa sinnessjukes transport till och från vårdanstalt; samt

n:o 12, i anledning af väckta motioner rörande från grannland till gränsort öfverlemnade nödstälde svenske undersåtars fortskaffande.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 235, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 20, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte af ned-sättning i afgifterna för persontrafiken å statens jernvägar, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 40, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Skara stad af en under indragna militiebostället Götala n:is 1 och 2 lydande lägenhet, benämnd S:t Annæ äng;

n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från en vid Östersunds stad belägen kronolägenhet;

n:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till aktiebolaget Vestkusten af mark från indragna regementsqvartermästarebostället 1½ mantal Hultås n:is 1 och 2 i Göteborgs och Bohus län;

n:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Östersunds stad af kronans andel i ett inom stadens område beläget skogsskifte;

n:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till södra skånska infanteriregementet upplättna, kronan tillhöriga jordområden;

n:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsändring af jord från indragna kronofogdebostället Stommen n:o 1 om 1 mantal i Elfsborgs län;

n:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Maria Kristina Olsson från Raseberg i Skaraborgs län; samt

n:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse för bildande af Kungsörs köping af mark från Kungsörs kungsladugård.

Föredrogos, men bordlades å nyo, på flere ledamöters begäran, konstitutionsutskottets den 19 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 25, äfvensom statsutskottets samma dag bordlagda memorial och utlåtanden n:ris 58—60.

Vid föredragning af statsutskottets den 19 innevarande april bordlagda memorial n:o 61, med anledning af kamrarnes skilj-

aktiga beslut i frågor rörande riksstatens femte hufvudtitel, godkändes de föreslagna voteringspropositionerna.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 19 i denna månad bordlagda memorial n:o 62, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa till regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel hörande frågor.

1 och 2 punkterna.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

3 punkten.

Lades till handlingarna.

4—7 punkterna.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Föredrogs, men bordlades å nyo, på flere ledamöters begäran, sammansatta stats- och lagutskottets den 19 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 4 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 42—47.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de under dagen andra gången bordlagda ärendena.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2.53 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.